

Exercitatio academica, qua usus corticis a febre ad icterum extensus sistitur ... / submittit Johannes Guilielmus [sic] Agricola.

Contributors

Agricola, Johann Wilhelm, active 1731.

Camerarius, Alexander, 1696-1736.

Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Typis Antonii Henrici Roebelij, [1730]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/xy2ty62c>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30777732>

Q. D. B. V.

EXERCITATIO ACADEMICA,

QUA USUS

CORTICIS

A FEBRE AD

ICTERUM

EXTENSUS SISTITUR.

HANC

ASSISTENTE DIVINA GRATIA,

CONSENTIENTE GRATIOSA FACULTATE MEDICA,

P R Æ S I D E

ALEXANDRO CAMERARIO,

MED. DOCT. ATQUE PROF.

PUBL. ORDIN.

A. N. C. HECTORE IV.

PLACIDO COMMILITONUM EXAMINI

SUBMITTIT

JOHANNES GUILIELMUS AGRICOLA,

RATISBONENSIS.

MENSE ET ANNO AVGVSTANÆ CONFESS.

JUBILÆO II^{do}.

HOR. LOCOQ. CONSUET.

TUBINGÆ,

TYPIS ANTONII HENRICI ROEBELII.

1800

OF THE

MEMORIAL

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

INCLYTÆ ac LIBERÆ
SACRI ROMANI IMPERII REIPUBLICÆ
RATISBONENSIS
PROCERIBUS
OPT. MAX.

VIRIS

*ILLUSTRIBUS, MAGNIFICIS, PRÆSTRENUIS,
PRÆNOBILISSIMIS, CONSULTISSIMIS,
AMPLISSIMIS, EXCELLENTISSIMIS
AC PRUDENTISSIS,*

DN. CAMERARIO
ET RELIQUIS
CONSULARIBUS
ATQUE
SENATORII ORDINIS
PATRIBUS,

DOMINIS PATRONIS
EVERGETIS

AC

PROMOTORIBUS
SUIS,

*OMNI CULTU ATQVE OBSEQVIO
ÆTERNUM PROSEQVENDIS.*

HANC EXERCITATIONEM ACADEMICAM

OB IMMORTALIA IN SE SUOSQVE BENEFICIA,
IN PIGNUS DEVOTISSIMI OBSEQUII
ET GRATITUDINIS PERPETUÆ,

CUM VOTO SALUTIS ET PROSPERITATIS
OMNIGENÆ,

CONSECRAT

JOHANNES GVILIELMUS AGRICOLA
Ratisbonensis.

Σ. Θ.

Ta fere comparatum est cum themate disputationis, uti cum pronomine grammatico, cujus repetitio crebra ingrata foret. Dum in scenam modo reproducimus remedium famosum, non semel jam a multis disputatum, metuimus censuram eo graviolem, quo minus illud ipsum quibusdam est ad palatum, quibus non potest non esse molestum, videre repetitum, quod olim non placuit, quod ipsis non probatur. Verum enim vero ante omnia pro certo haberi volumus, haec omnia scribi sine praëjudicio cujuscunque, animo minime offendendi quenquam, sed simpliciter proferendi in publicum, pro libertate academica, quod observavimus in praxi clinica, quod proin defendere etiam audemus, ejusque rationes quærimus. Deinde non simpliciter modo repetimus, sed progredimur etiam ulterius, & extendimus remedium adversus morbum, cui vulgo nondum æque solet hactenus oppo- ni; ut amplitudo ipsius energiae magis innotescat. Quo pauciora igitur sunt medicamenta, præter evacuantia, quæ manifestos istiusmodi effectus edunt, eo etiam attentione digniora. Inter *Opium*, *Martem*, *Nitrum*, eminet fere *Cortex*; manifesto sine febris, manifesta urinae mutatione, nunc etiam Jcteri curatione insignis. Sit ergo bono cum Deo

THESIS:

CORTEX DELET ETIAM ICTERUM.

UT hanc firmare thesin valeamus, tradenda paucis erit Vroscopia Febris & Icteri. Qui enim Urinæ Febrilis, idem nunc etiam Ictericæ tincturam delet Cortex. Sufficit. Nec enim est, quod quæras: Quis Cortex? Scilicet non nominatus, omnibus tamen satis cognitus, non paucis admodum exosus, olim a Nigro, qui primus eum Europæ nostræ miserat *Patrum*, nunc a natali solo *Peruvia- nus* dictus.

Delet hic alias notorie tincturam urinæ febrilis rubram, in sedimentum bolare præcipitari solitam, qua insignis adeo est febris *Tritæophyes*. Spectaculum vulgo fœdum & malum, medicis non æque, sed respectively bonum. Quamquam ergo tinctura illa esse interdum soleat valde intensa, etiam diu satis duraverit, plerumque tamen observatur deleri a cortice, idque intra breve tempus, post paucos dies. Ambulat pari passu hoc phænomenon cum febre vel fugata vel sedata, paroxysmis jam remittentibus ac plane tandem emanentibus.

Post & præter tincturam febrilem famosa est *Ictericæ*, in urina primo aspectu etiam quidem rubra, sed flava tamen potius & crocea, quo & colore tingit lintea, turbida simul & opaca, donec sedimento luteo ad fundum demisso desuper inclarescat. Sed non tingitur in Ictero urina sola, verum & facies, imo maxime conspicue album oculi, & cutis reliqui corporis; Unde regius morbus audit, quo splendore tamen egregie carere quisque posset.

Dum ista flavent, & color est, ubi esse non debebat, alibi non est ubi tamen esse debebat. Scilicet alvi fæces colore suo naturali destituuntur, & argillaceum in modum pallescunt, tardius etiam plerumque, stimulo vel monitore hoc absente, excerni solitæ.

Hanc ita declaratam tincturam ictericam observatur delere cortex, perinde ac febrilem, ut ab ejus usu croceus ille urinæ color remittat, desinat, fiat iterum naturalis; Cui respondet cutis quoque color, non minus plene, & interdum opinione vel expectatione citius, quandoque tamen etiam tardius, discuti solitus.

Ante vero, quam nunc procedamus ulterius, paradoxon hoc nostrum, ut de veritate facti prius constet omnibus, liceat ostendere in curis aliquot Ictericorum, respectu ad ætatem, sexum & concurrentes circumstantias alias habito, bene diversorum.

Habe primo *Puerum* sex ann. tenerum, pallidum, vivacem quidem, usque tamen suspecte tussiculofum. Hic postquam aliquandiu querelas movisset de *pruritu tenesmode alvi*, tempore imprimis matutino & post exclusionem fæcum longe graviori, bene tamen appetens, quin vorax, nec de præcordiis nec de hypochondrio querulus, erectus etiam & per ædes ambulans, *flavere* tamen ubique mirum quam conspectus, & *urinam* sature *tinctam*, alvi *feces* autem *argillaceas* exhibens, a primo statim triduo, quo mane quidem ipsi grana XXV. *Rhabarbari*, cum pauxillo *Nitri*, vespere & noctu vero *nitri*, *cornu cervi usti*, *chaquerille* ana gr. III. & *Corticis peruviani* grana sex data fuerunt, cum subjuncto ad quartum diem pulvere anthelminthico ex *seminis cynæ* scrupulis duobus, *rhabarbari* scrupulo uno, non modo notabiliter jam faciei æque ac *urinæ flavedinem imminutam*, verum etiam post alterum triduum, quo *corticis peruviani* grana duodecim, cum *chaquerille* granis duobus, *Nitri* tribus, *Salis Epsomensis* quinque, ter in die, una cum guttis ante pastum ex *Elix. Aperitiv. Claudi* & *Tinctura Martis Cydoniata* ana accepit, *plene deletam* omnem omnino *Tincturam* comonstravit, nihil quidquam ultra mali passus, quin stupenda *ascaridum* copia per hosce dies, imprimis posteriores, expulsa, etiam a pruriginosa illa alvi molestia feliciter liberatus.

Huic ad latus pone *Puellam* decennem, gracilem, calidi & sicci corporis, cui post lassitudinem octiduanam, pectoris angustias & vomitiones nauseabundas, atque narium hæmorrhagias inconsuetas, tandem intra nycthemerum facies & urina insigniter *flavere*, sequentibus diebus adhuc augeri hæc flavedo visa est, etiam cum solito fæcum pallidarum phænomeno. Atqui post datos per triduum mane & vespere pulveres digestivos ex *Nitri Puriss.* granis quat. *Nitri antimon.* tribus, *matris perlarum*, *lapillorum cancrorum* ana granis VII. & pilulas ex *Extract. rhabarbari*, *cichorei*, *trifolii fibrini*, *gentianæ*, *cardui benedicti*, cum *Myrrhæ el. Croci or. arcani duplicati* ana gran. uno, *aloes ppt.* granis duobus, cum subjuncta potiuncula purgante ex *Spec. Jalapp.* scrupulo dimidio, *pulveris Cornachini* granis XV. in *agua* & *syrup. cichor. cum rhabarb. &c.* *Corticis drachma tres*, cum *chaquerille* dimidiâ remistæ, & ad scrupulum unum mane ac vespere, cum guttis prius dictis ante pastum, ad noctem vero pulvisculis salino absterfivis & absorbentibus ex *salis chamomilla*, *arcani duplicati*, ana granis V. *Nitri* scrupulo dimidio, *Antimonii diaphoretici* scrupulis duobus, *matris perlarum* drachma una exhibitæ, etiam huic *flavedi-*

nem omnem exuerunt, & pristinum faciei ruborem non minus ac virium animique robur & alacritatem recuperarunt.

Liceat ordine naturali ascendere ad ætatem juvenilem, & manendo in sexu sequiori producere *Virginem* nubilem, torosam atque floridam, quæ sub ipso fluxu mensium ira graviter commota, post noctem propter atroces pectoris stricturas cardialgicas insomnem, altero statim mane quasi croco illito resplenduit, & urinam tum adhuc ex rubro & luteo insolenter tinctam, postea vero sedimento luteo copiosissimo non minus singularem, medico transmisit. Præscriptæ ipsi, propter fluxum mensium (paulo licet parcius; sed nec alias fluere consueverant multo liberalius) continuantem, tres doses matutinæ *rhabarbari*, inde totidem aliæ *salis Epso-mensis*; per totum hoc sextiduum vero vesperi *elix. aperitivum Clauderi*, atque noctu *pilule balsamica Stablii*, absque tamen eo, ut, quod operæ quidem fuisset pretium, quidquam istis omnibus effectum, aut de gemina tinctura auriginosa imminutum fuerit. Atat cum *die septimo*, quo urina summe tincta sedimentum adhuc ad transversum pollicis altitudinem dederat, *corticis peruviani semunciam*, cum *chaquerill. drachm. dimidiâ*, *Nitri puriss. dr. un. sem. & spec. Diacreta drachm. II.* transmissam, atque ter in die ad 3. c. c. usurpandam, vix inchoasset, altero statim, nimirum *octavo die* præsentaneam corticis opem experta est in urina non amplius ut heri crassa, turbida, sed pellucida, aurantia & splendente, quæ continuato pulveris usu postero die ad plenariam sanotum conditionem penitus pervenit, deleta interim æquali celeritate omni cutis tinctura icteritia, quippe jam ad vesperam diei octavi prorsus evanida.

Non ægre feret *Studiosus*, qui, cum inter nos adhuc versaretur, sedulus virginum sectator fuerat, poni se hic in charta ad latus suæ Penelopes, cujus lanificium toties observarat olim in ædibus paternis. Hic ex ignota, vel nulla prorsus, ut opinabatur, causa, languere & appetitum deperdere, postea bis a cibo vomere, tandem flavescere etiam cœpit, atque intra biduum omnia *icteri consummati* phænomena exhibuit. Datum ipsi, post præmissos pulveres digestivos, *vomitorium ex pulveris cornachini drachm. dimidia, tartari emetici grano uno.* Unde quinquies vomuit, alvum vero nunquam deposuit, neque tamen aliud quidquam dolens, quam quod cibis & vinum non bene sapiant, & propter tædiosam universæ cutis flavedinem domi manendum ipsi sit. Abhinc *decem* accepit *Corticis doses*, quarum duas sumat uno die, cum *guttis* supra dictis ante pastum sumendis; a quibus profecto *solis facile, & plene non minus, ac cito admodum*

modum & *constanter curatus*, atque pristino cuticulæ nitore restitutus fuit. Hac occasione tamen *ως εν παροδω* liceat paucis allegare phænomenon, quod in hoc ipso juvene tum notavimus, memoratu forsitan non indignum. Miserat nimirum iste vesperi famulum suum, qui medico nunciet, se *pungi* sub axilla sinistra, & exspuere *strus cruentis tincta*. Et factum quidem hoc fuit ipso illo die, quo mane vomitorium assumserat. Tum mixturam ex *bolo armena*, cum *ocul. cancr.* in *aqua papav. errat & syrup. rubi idai*, & ad noctem *pulv. anodyn.* grana II. cum *Nitri* gr. V. & *coralliorum* gr. XV. ipsi praescripsit Medicus; altero autem die cito visitare ipsum, & in haec omnia accuratius inquirere constituit, responsionem vero non aliam nisi sequentem obtinuit. Per noctem quietam ista remisisse, primo mane se tantillum adhuc exspuisse, per diem vero nihil amplius. Sibi jam bene esse, languorem remittere, appetitum sensim redire, de paucis autem cruore illo, unde venerit, sibi nihil constare, nisi hoc, quod *non a vomitorio demum* venerit, sed jam cœperit die prægresso. Num e naribus in fauces delapsum quidpiam, vel e loco puncturæ prodierit, se nescire, interim nec haemorrhagiae narium, nec hæmoptoës per omnem vitam perpessæ recordari. Cognata tamen, forte simul ipsum visitans, asseruit, se nuperrime modo ictericam sputum similiter cruentum habuisse, absque eo, ut mali quid post se traxerit, vel diu duraverit.

Dixeris: Bene quidem hætenus dicuntur hæc vel scribuntur de speciebus Icteri levioribus, in ætate juvenili, vegeta, facile vel solius naturæ robore superandis. Sed quid fiet in ætate senili, vel modo declinante, sub robore nativo iterum remittente, cum ictero forsitan graviore atque magis pertinaci? Respondemus: Etiam ad hanc instantiam parata nobis sunt exempla curationum, & successus earundem non minus felices. Dabimus talium quoque specimina quaedam.

Vinitoris uxor annorum circiter quinquaginta, ab anno non amplius menstruata, ad finem Maji præter opinionem iterum menstruat, & febre simul corripitur. Febris acuta ex degeneratione varie protrahitur, sub nescio quibus reliquiis, recidivis & anomaliis. Ut enim cum plebe fieri solet, partim negliguntur talia, partim male tractantur a Vicinis, a Chirurgis, a quibus non. Sic & hæc sub principium Augusti adhuc dejecta & querelarum plena, vel tandem mittit filiam ad Medicum, quæ referat, graves esse matri præcordiorum maxime dolores, *Cardialgiam* tantam, sub *tumido & tenso Epigastrio*, ut ne levis lecti ferat incubitum.

Huic

Huic miseriae longae modo accedere *Icterus*, cum siti non extinguenda, urina spissa summe crocea, alvi tardae faecibus pallidis. Huic aegrae, non jam quid praescribi potuerit vel debuerit, sed quid praescriptum fuerit, bona fide significabimus; Judicium erit penes Lectores, vel & Auditores, siquidem in conflictu ista reprehensuri sint Dnn. Opponentes. Scilicet *Corticis peruviani unciae duae* datae fuerunt intra septimanam absolvendae; & *Nitri drachmae duae*, in primo ad prandium & coenam jusculo, cuspidatim assumendae. Quo cum effectu? Ab illorum usu reversa filia cito urinam deposuisse tinturam, alvi faeces non pallere amplius, sed dicendo modo comparere longe alias, colorem cutis remittere, dolorum priorum cessare unum post alterum, laetior retulit. Verum non sine permutatione morbi duplici ad loca aliena: primo ad *alvum* tenesmodem, cum fluxu quodam quasi comminutorum ovorum, dein fusco liquido; Secundo ad *coxam sinistram*, dolore per femur extenso, ut cum jam prae febre, prae epigastrio, vires haberet ad surgendum, prae *Ischiade* nequeat incedere. Volebat ex afflicto pede sanguinem mittere, sed prae tumore, nescio utrum a longo morbo, vel novo dolore, Chirurgus negavit se posse. Dabantur tunc *essentiae pimpinellae, millefolii*; sed non erant ad palatum, deprecabatur vini spiritum, quem tamen plebs alias adeo amat. Ergo datae sex doses salinae, ex *Nitri, Borraeae, salis Epsomensis* aa dr. una, cum totidem *Croci* granis, in liquido facile hauriendae. Hinc circa medium Septembris demum refert filia (ut fieri solet a plebe, satis tarde) Matrem corde esse liberam, appetitu gaudere, solo adhuc vexari & affixam lecto teneri coxae dolore, ad omnem motum, etiam sternutationis, tussis, utut rarae, &c. acriter exacerbari solito. Sed mirum, quaerit insuper, annon videatur gravida, quia urina naturalis, appetitus bonus, nec de caetero quid patiatum mali, nisi quasdam interdum oppressiones. Ante quinque annos etiam diu aegram tandem praeter omnium opinionem peperisse filium, adhuc superstitem. Sed vanum hoc fuit. *Coxae* autem profuit inter varia plebeja, *cataplasma symphyti* cum *Vrina*, tertia vice reiteratum. Secta quoque vena in pede minus tumido. Sic sub usu domestico herbarum siccarum *veronicae, melissae, betonicae*, pro infuso, *rad. cichor. recent.* pro decocto, convaluit, non nisi de ascensu interdum uteri, ut ait, ad stomachum & caput querula.

Sexagenarius, cui a vino facies cuprea, nihilo tamen minus sanitas hucusque constans & firma, ut amicos & in computationibus sodales annis

nuis ipsorum purgationibus & venae sectionibus toties derideret, a duobus fere mensibus equidem observat, faciei colorem mutari sensim magis in flavum, praecipue circa oculos, id ipsum tamen parum curat, donec *flavedo* tandem nimis invalescens, *lassitudo* & *anorexia* obrepens, continuus *calor*, *siccitas* & *sitis* ipsum urgens, & *tussicula* suspecta accedens, dictos modo concives anxios redderet ac sollicitos, de servando fideli hoc & strenuo collega, ut ipsum primo admonerent, mox cogerent adire Medicum, & rebus suis jam dum fere deperditis consilium quaerere. Obtemperat tandem, & Medico, praeter jam dicta, refert, calorem esse continuum, & ab aliquot septimanis insigniter *depaescentem*, tussiculam fieri *humidam*, sputum vero esse tenax, crassum, *flavescens*, gravationem & plenitudinem praecordiale magnam, urinam *paucam*, nulli fere melius quam malvatico comparandam, cum sedimento brevi *luteo* copioso, alvum vero tardam, raram, cum faecibus *pallidis* tenacibus. Huic equidem corticem non solum dedit Praeses, sed ob inveteratum atque graviora minans malum therapiam ita adornavit, ut primo quidem *Nitri* drach. sem. *salis Epsom.* dr. duas sem. in sex doses divisas biduo absolveret, ac potiunculam laxantem ex *rhobarbari* drach. una, *Nitri* scrupul. dimidio, in *syrupo* & *aqua cichorei* datam subjungeret, deinde vero mane & vespere successivis *Cort. peruv. Unc. dimidiam. chaquerill.* dr. sem. *Diaphor. Martialis* dr. un. *specier. Diacret.* dr. du. sem. ad tres cultri cuspides sumeret, interpositis per diem reliquum tam guttis *Tincturae Martis Ludovici* ante pastum, quam *pilulis amaris balsamicis visceralibus* ad noctem, atque vino medicato ex *summit. millefolii, hypersci, gentianae, centaur. minoris, absinth. pont. rhobarbaro, radie. curcumae, cinnamomo acuto, baccis juniperi, semine foeniculi, anisi, & corticibus aurantium.* Hisce vero per dies quatuordecim continuatis, atque *Corticis* formula semel *reiterata*, adeo non fefellit eum spes ista bona amicorum & desiderium, ut potius sanitati pristinae restitutus, nobilis hujus bibaculorum collegii Praesidem agere adhuc per integra duo lustra potuerit.

Pro complendo numero septenario, Medicis dudum sacro, & confirmanda thesios veritate per exempla omni exceptione majora, claudat *Faemina*, undecimum aetatis lustrum supergressa, ab ultima retro infantia tabem metuens, usque tamen pertinaciter renitens, & provido quidem vitae genere se sustentans, calamitatibus tamen domesticis & multiplici miseriarum concursu, viribus dudum fracta, proin jam dum debilis ac

infirmam. Haec ab ancipiti & summe dubia primo quidem fortuna saltem, dein etiam valetudine, tandem subsequuta morte filii, coepit *animo* primum angere, postea *corpore* etiam affici, & sub obrepentibus successive *agrypnia, anorexia, tussicula sicca, febre* lenta vespertina tabifica, ac *sudoribus* colliquativis, adeo ad incertam redigi, ut non ipsius modo, ad analysin beatam dudum sese componentis, sed omnium quoque, qui accesserunt atque visiterunt ipsam, spes, restitui vel conservari eam posse, penitus decollaret. Tandem pro complemento miseriae accessit etiam *Icterus*, isque adeo gravis, ut per omnem praxin clinicam talis ac tantus flavedinis gradus Praesidi quidem nunquam fuerit visus, tantum abest, ut gravioris vel intensioris unquam meminerit. Atat Divini Numinis Gratia assistente, etiam ex hoc procelloso duplicatae calamitatis mari feliciter enatavit, & oportune portum attigit ope nostri *corticis*, per horas maxime *antemeridianas*, nimirum apyrexiae tempora, *largiter* dati & *diutiuscule* ac patienter continuati, dum vespertinis ac nocturnis exacerbationum febrilium paroxysmis sua quoque destinarentur remedia convenientia, hic non demum specialius recensenda, ne in longum nimis excrescat historiarum & curationum series jam dum satis prolixa.

Possemus plura dare istiusmodi curationum specimina. Cui autem haec non sufficiunt, nae is neque nube testium producta convincetur, quin assensum cohibebit suum, habiturus usque adhuc aliquid, quod reget, quo scrupulum sibi aliisque non tam moveat quam fingat. Vnde istis quidem nunc missis, hisce vero ad sequentes paginas reservatis, ad *Aetiologiam* pedem nunc promovemus, in phaenomenorum rationes inquisituri, & ex doctrina de Febribus atque Ictero applicaturi, quod e re nostra fore atque dictis lucem foenerari posse videbitur.

Causa motuum febrilium *Galeno* est Natura, quae laceffitur a causis materialibus. Oscitatio enim, pandiculatio, horror, rigor, calor, pulsus, &c. Ipsi sunt opera naturae, sed a morbosa quapiam causa violenter sic moveri coactae. Quid per illam naturam sibi velit, ipse explicat & profitetur, se nihil aliud intelligere, quam istam facultatem, quae corpus humanum sive voluntatis nutu sive praeter hunc regit. Hanc naturam vero dicit esse morborum Medicam, in actibus suis vitalibus admirandam, utut a nemine doctam, agere tamen ad sui corporis salutem, certare contra causas, quae morbos faciunt, expellere superfluitates tam in sanis, quam in aegrotantibus. Causa autem, quae naturam febriles istos motus

instituire cogit, ipsi est excrementum mordax, bilis putrescens, commota, turgens, vel ex jecinore in ventrem defluens, vel ex vario succorum in primis viis concursu in ventre genita, (pro tertiana quidem; etenim *quartanam* non ex jecinore, sed ex male affecto liene, derivat, & humorem frigidum, melancholicum, acidum ipsi adscribit.) inde in venas atque sanguinem delata, sed a partium facultate alienorum excretrice tamdiu propulsa, donec ex omnibus ablata per urinam, vel sudores, aut vomitus, vel per alvum quoque fuerit excreta.

Quam hæc generalia, ex priscorum Medicorum scholis desumpta, conveniunt, aut certe benignam tamen interpretationem admittunt, ac proin conciliari facile possunt cum scriptis atque placitis Recentiorum, uti quidem inspicientibus eorundem libros & conferre ista secum invicem volentibus patebit, atque specimen ejus rei publicum jam olim dedit Præsidis *B. Parens* in *Spicil. Pyretol.* Tam ad specialiora nunc descendendo facem utique accendere, atque tincturam in urina febrili rubram declarare poterunt eo melius, si attendere simul ac animum advertere placeat ad phænomena sequentia.

Minus tincta, quin interdum prope naturalis est *urina*, quæ mittitur *ante* paroxysmum, & per ipsa paroxysmi tempora, ad minimum priora tria; *tinctior* autem & saturatior comparet, quæ *post* paroxysmum mittitur. Quemadmodum laudatus antea *Galenus*, etiamsi in febribus universis præcipue ad urinas attendendum esse monuerit, febris inde speciem ac totius morbi tempora docuerit, sedimentum earum cum puris coctione comparaverit, sub respectu ad naturam, ut in inflammationibus sic & in febribus, vel superantem vel superatam, &c. nihilominus virgulam censoriam *G. H. Welschii* expertus est ob id, quod hoc ipsum urinarum ante & post paroxysmos missarum discrimen, tanquam *τρίτατοιγενος* intermittentibus commune & proprium, non satis determinaverit; Sic notabile hoc & constans phænomenon eo dignius est, quod primo statim ponatur loco, quum exinde non modo sanguini sub paroxysmo tali vel infundi vel permisceri aliquid non vane sint qui suspicantur, idque bilem esse velint: Verum etiam ratio simul pateat, cur non semper *primus* statim dies, aut *primus paroxysmus* urinam æque tingat, sed per gradus & paroxysmorum dierumque decursum tinctura *major* fiat.

Deinde: Sicuti juxta *Heurnium* in *Comment. ad Aph. 49. Sect. IV. Hipp.* illa *tertiana* non est *exquisita*, nec naturam sui puram servat, quæ non

habet flavam bilem redundantem atque motam, nec præterea tempus æstivum, & locum & ætatem & temperaturam tempori similem: æstivis autem talibus & exquisitis *auctumnales*, tanquam magis ferinas, jam olim contradistinxit *Hippocrates*, & *anomalas*, *spurias*, *nothas* vocavit, earumque multas esse dixit; Ita priorum, *hepatis* potius adscribi solitarum, febrium *urinae* familiarem habent illam tincturam: *cruda* vero atque *decolorés* sunt *auctumnales*, creditæ *spleneticæ*.

Porro: In *Text. 23. Libr. VI. Sect. V. Epidem. Hippocr.* "Quæcunque tertianæ naturam habent, his nox ante accessionem molesta est, quæ vero subsequitur, facilis magna ex parte., Et alterum, *13. Sect. II.* "Cum instat crisis, nox ante accessionem difficilis., commentatur *Galenus*: In omnibus ferme tertio quoque die accessionem habentibus febribus, præter exquisitas tertianas, nox ante accessionem revera molesta esse solet. Quod si & in exactis tertianis id eveniat, judicationem sequenti die futuram portendit. Approbat hoc non saltim, sed ulterius etiam explicat in suo ad h. l. *Comment. Vallesius*, rationem ejus hanc addens, quod bilis putrescere, turgere, moveri jam tum incipiens, irritationes proin etiam difficultates majores, passionem longiorem & sensibiliorem, excitet in anomala quacunque, quam in exquisita quidem tertiana.

Ulterius: Qui male adeo audit transitus benignæ febris in malignam, *raptus bilis veterum ad caput*, significatur inter alia etiam urinae prius tinctæ ac bolaris disparentia, ad famosum illud de urina bona, quacum tamen æger moritur. Illo, quod mixturam sanguinis turbat, quod urinam antea tinxerat, quod tantum partibus internis nobilibus periculum intentat, per viscera imi ventris non amplius demisso, sed vi spasmodum detento, quin ad superiores partes, non sine gravi earundem præjudicio, transmissio & congestio. Unde in tali casu non nisi cum grano salis accipi & applicari debet illud *Steuilini* in *E. N. C. Cent. I. Obs. 33.* tantopere commendatum examen urinae per ponderationem, ad formandum ex isto de eventu morbi prognosticum fallere nescium.

Quid ergo vel tandem? Si ad analogiam *Bellini*, qui schematismos urinae declaravit eam incoquendo, & sic inspissatam rursus diluendo, dicamus: Tingi febricitantium urinam absorto per calorem adeo intensum, adeo molestum, sero: Forte per hunc ipsum motum generari, liberari, exaltari particulas tingentes, biliosas, salino-sulphureas. Declarabit certe
prius

prius frequens per praxin clinicam observatio, ipsis quibus hæc scribimus diebus Præsidi aliquoties oblata, quatenus paucitatem urinæ mirantur interdum ipsi etiam ægroti, rerum medicarum alias satis lignari vel incurii. In posteriori autem facile consentientem habebimus *Mæbium*, qui in suis Tabulis conformiter omnino huic nostræ sententiæ, urinam rubram dicit in febribus fieri ex fortiori fermentatione partium salinarum & sulphurearum; Iisdem hisce verbis usus in lineis modo proxime præcedentibus, ad declarandam genesin urinæ flammeæ, potissimum in febribus tertianis ac ardentibus observandæ.

Sed febribus vel tandem satis datum esto. Nunc dispiciamus etiam de *Ictero*. Equidem non modo colicorum multi, sed imprimis etiam inter febricitantes veterani (non est, quod mireris hoc prædicatum L. quem præstolamur Ben. habuimus utique veteranos & novitios) quantumvis in calore forsan plena facie rubeant, extra & post paroxysmum tamen pallorem luteum exhibent, ut icterum fere præ se ferant, prouti *Dischmo* suo quondam id probavit *Lentilius* in *Eteodr.* Et icterus superveniens febribus, tam tertianæ quam quartanæ, imprimis male per corticem (quod sub ejus usu, licet nec parco nec raro, sibi tamen nunquam evenisse bona fide testatur Præses) curatis & præpropere suppressis, passim citatur ab Autoribus. Inter nos tamen non ita frequens per epidemiam febrilem nuperorum annorum fuit observatus. Unde etiam in *Aphor. Hippocr. Sect. IV.* qui exhibetur respectus icteri ad febres, magis de continuis intelligendus est, monente supra jam laudato *Heurnio*; æque ac Icterus ille multiplex, quem una cum Hepatitide junctim proponit *Herm. Boerhaave* in *Aph. d. Cogn. & Cur. Morb.* a §. 914. ad 950. Intermittens enim in Icterum erumpens rarioris hætenus apud nos quidem est observationis.

Ictericæ vero coloris subjectum sicuti in omnium oculos incurrit, dum causale fundatur magis in hepate: Ita non immerito *Galenus* quondam illum sub cute humorem latitare dixit, cujus inde color resplendet. Hic vero bilis est. Quæ vel, a stomacho & intestinis varie modificata, per vasa lactea secundum chyli iter venit in sanguinem, eumque inficit, vel in glandulis hepaticis libere non secernitur, vel secreta non excernitur; & quid, si addamus? in sanguinem inde resorbetur. Dum autem horum aliquid contingit in corpore, necesse est ex una parte defraudari necessario bilis subsidio intestina, chylum, fæces, alvum; Ex altera parte bilem in sanguine accumulari, hujusque mixturam turbare, ut varie molestus naturæ,

ad nutriendum ineptus, bene vero, si longius quidem id duraverit, ad fovendum calorem hecticum aptus fiat, sicuti interea colorem bilis e cure resplendentis varia commixtarum particularum salinarum conditio similiter varie modificabit.

Scilicet concipimus *primo* bilem motu aucto peccantem, casu quo turgens, orgastica, quasi fermentans, largius & copiosius effunditur ex hepate in intestina, ut hinc in sanguinem veniat per viam ordinariam regiam. Hac ratione e. gr. ab iracundia gravi concepta, acuto satis modo poterit produci icterus, & in tali casu præcipitari quoque bilis portio ad album, pro hujus lubricitate & flavedine, nonnunquam ab Autoribus observata.

Secundo poterunt etiam ipsæ particulæ biliosæ, forsan crassiores, futuræ bilis sanguini adhuc inexistentis materia, per angustias glandularum & canaliculorum ægre transeuntes, ibidem hæerere, & hoc organi coloratorii infarctu morbum vel inducere vel fovere, redundatione facta ad partes alias, ad ambitum & habitum corporis, conformiter omnino illis, quæ leguntur in *Boerhavio* l. c. §. 950. “finibus biliosis obstructis, facile liquor portarum biliosus in cavam transit.,”

Tertio poterit considerari bilis, ut in hepate secreta quidem, sed non excreta, sive id fiat propter ejus crassitiem, lentorem, visciditatem, quam ab admixtis variis e. gr. acidis, austeris aliisque contrahit, adeo ut etiam concreseat in calculos, qui in aqua natantes & igne toti combustibiles, jam olim *Mezgero* biliosam naturam suam probarunt, (num sint virium quoque non minorum, ac tantopere celebratus ille lapis pretiosus, *pedra del porco* dictus, in vesica Hystricis indicæ fellea concretus, problema practicum non primus demum curiosis proposuit in suo *Theatro Anatom.* *Mangetus*, sed jam diu ante ipsum m. *Car. Raygerus* in *Misc. Cur.* A. III. O. CCLXXXIII. quod num a quopiam tentatum & abhinc publico significatum solutumque sit, non equidem constat; in memoriam tamen nobis revocat, tam *Disput. III.* inter *Polychr. Exot. Valentini*, de hoc hystricis calculo ex professo scriptam, quam quod de bovinæ bilis calculo ad icterum proficuo quondam legimus in *Eph. Nat. Cur.* Dec. II. Ann. IX. & X. *Append. p. 51.* notatum a *Lentilio* in *Parallel.* ad *Obs.* XLIV. Ann. I. *Miscell.*) sive quod calculus talis ductum cysticum, bilarios aut choledochum obstruat, non simpliciter in vesica quietus manens, sed per vias dictas non sine nixibus ac stricturis enormibus in duode-

num trajiciens, inde cum fæcibus postea per alvum excludendus. Scribimus hæc non ignari quidem elegantis observationis, quam *Nicol. Pechlinus* inscripsit: *Icterus sine obstructione folliculi fellei, & Obstructio hujus sine ictero*; Sed & probe memores tam casus illius notabilis, abs modo laud. *Mezgero* quondam in *Disputatione* public. propositi, quam similium plurium uti passim sic imprimis in *E. N. C. Dec. III. Ann. II. Obs. 149. A. III. Obs. 36. A. IX. & X. Obs. 246.* occurrentium.

Etenim *quarto* videtur omnino bilis posse & solere etiam pati regurgitationem, resorptionem, reflexionem, ut retroactis undis ex hepate feratur iterum in sanguinem; sive jam id fiat per venas earumque orificia, sive per vasa lymphatica, quod posterius asserit *Fr. Hoffmannus* in *Disputat. de Bile Medicamento & Veneno Corporis.* Et ad hunc modum arbitramur explicandam esse genesin illius icteri, qui ab & sub stricturis harum atque vicinarum partium spasmodicis, apud Colicos, Verminosos atque similes, quin sub & ab ipso calculi fellei ex cystide in duodenum transitu evenire solet.

Omnibus atque singulis hæc ad palatum fore non præsumimus. Sed nec est, cur causæ atque hypothese nostræ diffidentes quidquam metuamus. Qui enim cum *Helmontio* stercus aliquod liquidum accusare, vel provocare ad simile *Lixivii*, vulgo tincti, ut urina fere ictericorum, adeoque salium cum sulphure solutionem sufficere volunt, bilem vero negant, vel ex hac inter alias ratione, quod ictericorum urinæ non amaricent, ex dictis vel conciliari poterunt, vel transeant modo, dum in *Eph. Nat. Cur.* hæc omnia ex professo disputata legi possint.

Hisce ita se habentibus facile nunc patebit ratio convenientiæ & differentiæ Tertianæ & Icteri. Siquidem *hepar* utrinque qua bilis organon secretorium, sive altius sive inferius ad exitum ejus in duodenum, pro *subjecto causa* erit allegandum. Huc in febre ruit magis biliosus humor deorsum & extrorsum, testimonio vomituum & flavorum & amarorum, ac dejectionum similium, unde *Fr. Hoffmannus l. c.* scribit: In Tertiana quo vehementior & diutius durans, eo biliosiora sunt excrementa, nec desistit natura hæc ita gignere, quamdiu hæc febris præsens est. In ictero non liber est hic motus excretorius, eruptorius, sed suppressus vel varie alteratus, unde sursum, retrorsum, introrsum reflexus, inversus, in præjudicium non modo intestinorum, quæ destituuntur liquore solito necessario, sed & hepatis ipsius, quod bile infarcitur, atque sanguinis, qui bile infi-

citur,

citur, & infectus distribuitur corpori, huic colori ac sapor non assueto. Etiam si vero vi circuli æqualiter dispellatur, singularis tamen esse respectus videretur ad renes, qui vel serum tale modo facilius alias difficilius transmittunt, vel ad quos serum illud modo quasi determinatur, alias ab iis quasi avertitur. Plenius hæc omnia legi possunt & merentur etiam apud *Mortonum* in *Phthysiologia*, in cujus Libro III. caput integrum destinatur Phthysi Ictericæ.

Quonam igitur vel tandem modo concipietur delere cortex tincturas, & quidem contrarias? Si *Archib. Pitcarium* audias, ratio dari nequit. Neque enim corticis, sanguinis, aut motus quartanam excitantis naturam nobis esse cognitam, præterdit in suis opusculis. Sed nec investigari juxta ipsum debet aut meretur; Nam artem medendi nullam esse pronunciat, medicamentorum inventionem casui adscribit, præterdens causarum physicarum investigationem, qualem philosophi solent instituere, medico neque utilem neque necessariam esse, sed ad imitationem Astronomorum observationes modo circa morbos eorumque auxilia conferendas, & nulla opinionum vel causarum ratione habita, saltim ex eo, quod fieri solet, quid futurum sit ac faciendum, colligendum esse.

Ipsius conterraneus, *Rich. Meade*, in *d. Imp. Sol. & Lun. in corp. hum.* de cortice nostro dicit, illum efficacissime liquoris arteriosi effervescentiam, qua distenduntur vasa, reprimere & compescere. Eodem fere modo, quo in *Clerici Biblioth. Chois. T. XXIII. P. II. Art. IV.* biga illa versuum ex *Virgilio Georgic. Libr. IV.*

*Hos motus animorum, atque hæc certamina tanta,
Pulveris exigui jactu compressa quiescent.*

quæ de apum pugna agit, per instantiam jocosam allegatur ut vaticinium Poetæ de efficacia Quinquinæ ad curandas febres.

Alius ejusdem conterraneus, *Mart. Listerus*, post *Mortonum* magnus corticis patronus, in suo ad *Aph. Hipp. Commentario* scribit, illo apte propinato omnes omnino concoctiones, imprimis viscerum, atque glandularum subcutanearum insensibilem perspirationem, citissime & occulte promoveri, corpusque ad integritatem nullo negotio restitui, idque absque sensibili evacuatione, nisi quod aliquibus alvum leniter moveat.

Weinhardus in *Enchirid. encomiorum*, quæ cortici peruviano tribuit, rationem in eo fundat, quod vi sua styptico amara cruditates minuatur,

nuat,

nuat, aciditatem infringat, fermentationes atque effervescentias sistat, ac sanguini compagem firmiorem largiatur. Provocans ad *Sydenhamum* imprimis, quod ab ejus usu sudores liberaliores, aut urina copiosa & lim-pida plerumque sequatur; Imo subjungens, illum non per diaphoresin modo & urinam operari, verum subinde etiam sedes movere, vel vomitum, & non febres tantum curare, sed subinde etiam hydropem exinde ortum, imo & hecticas puerorum febres.

Frid. Hoffmannus, quantumvis loc. cit. per corticem febres sisti ac supprimi prætendat, tamen hæcenus dicta confirmat, & fatetur, quod ab ejus usu intra breve temporis spatium flammeus urinæ color pereat, diluta & aquosa fiat, alvique scybala prius adeo biliosa, ad colorem naturalem redeant; & hæc quidem omnia in sequentibus declarat ex eo fieri, quod bilem nimis acrem corrigat, corruptionem ejus arceat, partiumque nervosarum tonum, ne nimium pronæ fiant ad contractiones spasmodicas, roborat.

Ex *Giorn. de Lett. d' Ital.* Tom. XXIV. novimus *Zendrinum* corticis efficaciam quærere in alteranda bile, communi febrium & Icteri causa. Quod ipsum tamen cum vidisset ea ratione fieri, qua ex *Listero* modo notavimus, scil. absque sensibili vel notabili tamen evacuatione quadam, excogitavit distinctionem illam curiosam inter crisin quantitativam & qualitativam, quo posteriori modo naturam interdum, chinam chinæ vero plerumque operari solere dixit.

Helmontius si corticis hanc efficaciam scivisset, pyloro suo gratum dixisset remedium, qui Rector ductuum hepaticorum claves habet claudendi & aperiendi, modo fuerit sedatus, placatus, aut melius informatus.

Vulgo quidem qua *adstringens* modo consideratur, & ex hoc ipso capite culpatur, quin a *Stahlio* inter *OVA* illa famosa collocatur, adeoque passim male audit. Verum enim vero, si modeste imputationes istas declinare liceat, unum atque alterum regeremus paucis. Et *primo* quidem quam adstringens sit, quo gradu, quivis explorare potest; Nobis certe admodum remissus videtur, potius amariusculus & parum siccans. *Deinde*, quam stomacho grata sunt quæ moderate stringunt, exemplo cydoniorum, tam hac ipsa intentione scribitur a Nostis, & appetitum revocando atque ventriculum roborando toties se commendat. *Insuper*, postquam

quam usus adstringentium, juxta *Disp.* illam *Witteb. Heucheri* in pellen-
dis renum calculis atque mensibus fuit declaratus, major nunc tonico-
rum habetur ratio. Atqui non modo hanc virtutem cortici tribuit *Ba-
glivus*, eumque febribus diuturnis magnam afferre utilitatem observans,
deducit has a languido ac pene laxato partium solidarum tono; Verum
etiam ipse *Stablius* ex hac ratione in febribus longioribus, præmissis præmit-
tendis, sub prudentia methodi, personis motus laboriosioris eum conce-
dit. Denique, ullo adstringente alio, sive dein quercus vel galla vel cor-
tex, aut quodcunque aliud fuerit (de *Arsenico* jam nobis non est sermo: Bene vero quondam fuerat *Lentilio & Wepfero*, allegatis in cit. *Disp.* de
Febr. Tert. Turb. & Corr. cui quo jure ad latus ponatur & æquiparetur
cortex, tanquam simile artis vitium, aliis judicandum relinquimus, judi-
cium tamen favorabilius nos obtenturos speramus, ac de *Crugeri* quidem
sententia contra febrifugum *Riverianum* fuit illud *Schroeckii* in *Schol. ad
Obs. XXV. Ann. V. Dec. II. E. N. C.* ibi similiter citatam) quis paria præ-
stiterit cum nostro cortice peruviano, nobis quidem nondum innotuit.

Dices: Suppositis tantisper rationibus adhuc de experientia erimus
solliciti. In uno forsitan & altero casu observari vobis potuit usus corti-
cis proficius; sed hoc non æque sperandum in omnibus, nec imitandum
facile ab aliis. *A particulari ad universale non valet consequentia.*

Ad hanc objectionem non respondebimus ante, quam dabitur uni-
versale remedium quodcunque aliud, omnibus morbi speciebus & indi-
viduis conveniens & sufficiens. Nullum est, quod communis hæc in-
stantia non vexet. Nec ignoramus nec diffitemur differentias icteri præ-
cipuas, cum vel sine febre, cum vel sine hypochondrio duro, recentem
& radicum, criticum & symptomaticum, &c. quibus proin omnibus
prudentia Medici practica remedium accommodare studebit. Icteros
etiam invictos in praxi obvios non subicemus. Hoc tamen bona
fide dicimus ac repetimus, suppetere nobis ictericorum hac ratione
curatorum historias adhuc plures, interque illas præcipue nota-
bilem *fæmine*, a superata hemiplexia levioris gradus erysipelaceæ & hy-
stericæ sæpius turbari ac dejici solitæ, per quatuor annos a frequentibus
paroxysmis ægrimonie præcordialis ad vomitus toties ictericæ (testimonio
urinæ & cutis tinctæ, cum pruritu, sternutatione, ore amaro, utut flava
amara nunquam rejecerit.) sed & toties intra diem unum & alterum ope
corticis ab ictero plene liberata, donec tandem post paroxysmum & tin-
cturam talem acute moretetur apoplectice.

Nec est, quod aliorum exempla, aut non speranda eorundem imitatio nos deterreat, quin bona potius suffragia etiam hac ex parte nobis promittamus. Suppetunt enim ex Practicis Veteranis, ac longo rerum usu peritis, viri exceptione omni majores, quibus idem omnino visum, & icterus nostro quoque remedio devictus fuit. Liceat, nec enim decet aliter, primo statim & præcipuo loco ponere, nunquam sine debita honoris & venerationis præfatione nominandum, Exc. Patrum Dn. Præsidis, *Dn. D. ELIAM CAMERARIUM*, qui superiori demum anno *Fœminam perillustrem*, ex primariis hujus urbis, cardialgia spasmodica enormi ad clamores usque laborantem, sub paroxysmorum decursu & sine (malum enim erat periodicum, periodis non adeo stas) toties *ictericam*, transitoria flavedine post horas iterum evanescente, sub benedictione divina, feliciter ab utroque isto malo liberavit cortice peruviano. Secundo ex *E. N. C. Cent. I. Obs. V.* notum est, quam difficilis ibi proponatur casus *febris icterica chronica*, cum *colica ventriculi*, fœminam non minus illustrem graviter affligentis, & diu quidem ancipiti eventu, tandem tamen successu non minus felici tractatæ. At quo remedio? *Cortice*, licet non solo, tamen primario, A quonam? A non uno, nec plebejo, sed conquisitis undique primariis fere Germaniæ nostræ Archiatis; scil. præter *Anbornium ab Hartwifs*, Sangallensem, in cujus ædibus ac inspectione ægrotata fuerat, a *Schræckio*, Augustano, *Brunnero*, Palatino, *Bavario*, Curiensi, *Mejero*, Scafusiensi, & *Müllero*, Lindaviensi. Desideras, ut compleatur triga testium, in qua omnis Veritas consistere dicitur. Ex earundem *E. N. C. Cent. V.* subjungemus *Obs. XLI.* Medici Ferrariensis etiam celebris, *Jos. Lanzoni*. Hic ibi sistit Ictericum, dextri hypochondrii pondere ac dolore, faciei totius viridi, in corpore vero dextri quidem lateris atro, sinistri autem luteo colore, ac urina nocturna nigra, diurna vero flava, æque notabilem, ac quidem fuit ille, qui occasionem huic Lanzonianæ observationi dedisse scribitur, corporis exquisite dimidii Icterus, præced. *Cent. III. Obs. LXIV.* propositus. Ea vero Therapiam ejus non operosam, non prolixam, sed nostris quoque supra recensitis plane conformem, facilem & compendiosam. Scil. corpore per *sal absinthii* purgato, *corticem peruvianum* dedit, cum *syrup. de cichorio cum rhab.* & ægotum sic restituit.

Perges excipiendo: Potest remedium esse *certum*, sed *non tutum*. *Asclepiades* autem, referente *C. Celso L. III. C. IV.* hoc officium esse Medici voluit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet,

Ad declinandam hac objectionem respondemus *primo*, operæ tamen fore pretium, philosophari super effectum adeo evidentem, super energiam adeo singularem, remedii tam certi, tam cito operantis. Pauca sunt nobilia medicamenta, quæ paria præstant, quæque proin adeo sunt ad palatum seculi moderni, quod cito vult expediri. *Secundo*, foret ulterius non minus etiam operæ pretium deliberare, utrum remedium adeo certum non possit etiam reddi tutum, Cur hæc cura non omnes tenet publica, quam commendavit tamen publico Præsidis *B. Parens in Disp. de Nitro*. Interim tamen *tertio* nec sine censura possumus dimittere prædicatum illud, quo cortex insons usque tamen dicitur & clamitatur esse remedium non tutum, adeoque suspectus redditur personis rerum medicarum non gnaris. Vix autem melius expedire negotium, atque animis ab omni partium studio alienis rem totam clarius ob oculos ponere poterimus, ac eundo in rem præsentem, & recensendo prætenso hucusque malos corticis effectus.

Objicitur: Febrem cortice non curari, sed *corrumpi & supprimi*, id-
 eoque frequentius *reverti ac recidivas* facere. *Resp.* Corrumpi febres
 utique possunt & solent multis modis. Idem vero per corticem fieri, si
 prudenter usurpetur, tempore modoque decenti adhibeatur, probandum
 adhuc incumbit asserentibus. Possemus hisce integram phalangem si-
 stere nostratum, qui per corticem a febribus non modo facile, sed &
 plene ac libere, nec minus cito fuerunt & constanter curati. Nec est,
 quod quis reputet, heic loci saltem ita sese rem habere, aut forsan modo
 fingi. Suppetunt præter allegatos jam supra Medicos talium adhuc plu-
 res, digni omnino, quorum producantur testimonia. In *E. N. C. Cent.*
III. O. XXIX. *Vallisnerius* miram vim corticis in tertiana mali moris,
 cito tamen & absque omni recidiva mascule curata, probat historia lectu
 notatuque dignissima, ætiologiam in Scholio subjungens, istis, quæ a no-
 bis supra dicta sunt, prorsus conformem. *Baglivus*, primus ille, qui cum
Helvetio corticis in aqua decocti ac in enemate injecti efficaciam non
 minorem febrifugam expertus est, in *d. Prax. Med. ad prisc. obs. rat.*
revoc. chinam vocat remedium Herculeum in curatione febrium inter-
 mittentium; Et alibi, de remediis specificis verba faciens: "Remedia,
 "inquit, sint constantia, methodo præscribendi munita, & cuilibet morbo
 "specifice ac ferme infallibiliter respondentia, prouti est in intermittenti-
 bus cortex peruvianus." Jungeremus *Helvetium*, Magnum olim Ludovici
 Magni Archiatrum, nisi citandus foret nobis iterum infra, quo proin
 refer-

reservamus etiam quæ huc spectare poterant. Non possumus tamen, quin occasione Baglivi reproducamus *Fr. Hoffmannum*. Hic enim etiam in loco citato satis ambigue scripserit, famigeratissimo illo cortice chinæ febres tolli, vel tantummodo sisti ac supprimi ad certum tempus, nihilominus post viginti & plures annos meliora edoctus in *Med. Rat. Syst. T. III. S. II. C. VIII.* recensendis specificis morborum remediis occupatus, statim a febribus intermittentibus inchoat, illisque corticem, tanquam hoc nostro adhuc tempore quam maxime celebratum, & ob amaricans balsamicum elementum morbificam materiam corrigente, partes vero solidas languentes frimante efficacia splendens remedium, recenset & commendat.

Quod vero tandem *recidivas febrium* concernit, has non modo notarunt & doluerunt Medici diu ante quasi natum, vel potius nobis notum & Europæ illatum corticem, verum etiam non minus experiuntur hodiernum illi, qui sine cortice curant febres, aut qui soli avocratia naturæ relinquunt eas. Audi quam graphice ad Aph. 12. Sect. II, Hipp. *Quæ in morbis post crisin relinquuntur, recidivas facere solent.* commentetur toties laud. *Listerus*: "A crisi, inquit, concoctionum organa non ex toto detergentur ab omni humore crudo putridoque: & si esset nitida,, tamen valde debilitantur; unde febres intermittentes non raro recidivas,, facere solent; etiam per se finitæ. Ideo cortex peruvianus non tam vehementer de hac re accusandus est. Istiusmodi sane ægrotos, tanquam,, nimium negligentes sui, olim monuit Celsus, ut diu istius diei, quo cor,, ripi consueverint, meminerint., Nonne igitur satius foret, animo a præjudiciis libero auscultare practicos istiusmodi, non minus veteranos, & experiti, quo cum fundamento & successu, qua cum veri specie promittant atque doceant, etiam has febrium recidivas præoccupare, ab his ægrotorum præservare, longius continuando, congruis forte temporibus repetendo corticem. Cautelarum talium plures, longa multorum annorum praxi, tam propria, quam paterna avitaque expertas, non modo suppeditavit nobis Præses in collegio practico per hyemem habito, sed & evolvendos atque imitandos commendavit ex supra laudatis *Weinkartum, Listerum*, aliosque.

Nec dum satis; *Instant* enim atque urgent: Si vel maxime febris ipsa non redeat, loco tamen ejus venturos morbos alios, ista longe peiores & graviores. Unde *stricturas, obstructions, indurationes, placentas, infarctus glandularum* atque viscerum, nec non *natas & productas inde febres tabificas,*

cas, hecticas, asthmata, hydropem atque ipsum, qui hæc scribendi occasio-
nem nobis dedit, *Icterum*, passim inter phænomena consequentia febrium
cortice curatarum audias vel legas. Verum enim vero, quod de ictero jam
supra diximus, idem eadem fide hic etiam de reliquis asserere nulli dubitamus.
Scil. paucis: Nihil horum omnium unquam per praxin modo dictam fu-
isse observatum. Curationes non nostras, ab aliis alibi susceptas, neque no-
stras faciemus, sed transmittemus. Præter tamen experientiam hanc dome-
sticam atque propriam non minus etiam ad alios, eosque extraneos, possu-
mus provocare & dictis nostris fidem facere. *Listerus* adeo non concedit
ab & sub usu Corticis talia contingere, ut potius multo rarius ista observari
scribat, ex quo usus corticis invaluit. Alius ejusdem Contetraneus, *Th. Ful-
ler* in *Pharm. Extemp.* ad *D. Aylwin* Elect. Peruv. Epil. hæc subjungit: "Et-
iam si *Baglivus* accuset corticem, tanquam causam obstructionum mesarai-
carum incurabilium, & febrium hecticarum, nunquam tamen mihi ob-
servare licuit talem effectum, si corpus & remedium rite præpararetur., Si-
cuti vero *Baglivus* usum corticis non promiscue omnem, multo minus
legitimum, sed incongruum & intempestivum redarguit, prouti vel ex so-
lo *d. Prax. L. II. Cap. III. §. IV.* inspicientibus patere poterit; Ita facile
omnino largimur, etiam hic valere vulgatum illud: Optimæ rei pessimus
abusus. Etenim hæc quoque

*Temporibus medicina valet, data tempore prodest,
Et data non recto tempore China nocet.*

Sed de usu corticis legitimo meminimus pronuper modo cum philiatris
egisse Præsidem ex professo, in lectionibus publicis hybernis, atque simul
indicasse fontes, ex quibus hauriri possint omnia, ut supersedere proluxa re-
censionis opera, & eo remittere Commilitones videatur consultius.

Quam igitur huc usque dicta de febribus quidem intellecta volumus,
tam nunc ad icterum quoque eadem applicari posse prætendimus, non ob-
stante quod *Fullerus* præter febres continuas, malignas, petechiales, etiam
Icterum, & in puerperis lochia fluentia exceperit, atque in his omnibus cor-
ticem *exiiale remedium* dixerit. Profecto recensitæ abs nobis Icteri curati-
ones ita sunt comparatæ, ut nec suppressionis aut corruptionis, nec recidiva-
rum, reliquiarum aut successuum metum ullum cum fundamento movere
quisquam possit. Unius modo vinitoris fœminæ succedanea fuerunt *alvus
lubrica, ischias & pedum tumor*. Sed præter id, quod & rursus evanue-
rint omnia, continuato remediorum usu, de duobus quidem posterioribus
sciendum est, fœminam ischiade prius jam laborasse non semel, tumore pedis
inferi

inferi toties terminata. Occasione prioris autem recutrit illud, quod ex *Listero* supra jam adduximus; nimirum corticem aliquibus movere alvum. Quod in Anglia quidem frequentius observari oportet, nam *Fuller* l.c. in electuario suo peruviano simplici, ob Diarrhœæ metum, corticis uncia addit *terra japonica* drachm. un. *bals. peruv.* dr. sem. *olei nucis* gutt. ij. & ne his quidem contentus est, sed in nota subjuncta insuper monet: Sin nihilominus Diarrhœam concitaverit, vespertinis ac matutinis dosibus addi debere *laudani liquidi* guttas XV. vel XX.

Quæsi veris porro: Quanam ergo ratione casu, quo solius corticis usus videatur vel non tutus vel non sufficiens, possit *reddi tutus*? Resp. Nulli quidem dubitamus asserere, multos admodum fore casus, in quibus cortex etiam solus sufficiat. Si qui tamen fuerint, qui huic soli nolint se committere, vel si morbi subjective conditio plura videatur requirere (novimus autem, *Galeno* jam vapulasse medicos, qui absque discrimine omni ictero eadem præscribunt remedia) poterunt omnino cortice non invito tam interponi quam præmitti, quæ convenire videbuntur. Specimina talium ipsi dedimus in historiis supra recensitis. Initium plerisque factum est *digestivis, salino absorbentibus*, tam ut evacuantia subjungenda suo melius defungi possint officio, quam ut hypothesis illa, curationem materiæ peccantis evacuatione absolvi, non maneat simpliciter pro regula, cum vel alteratio vel resolutio illius soleat observari non minus salutaris.

Præter *Rhabarbarum* cholagogum, passim ab autoribus laudatum, Studio datum quoque legitur *Vomitorium*. Hoc mirum forte videri quibusdam poterit, siquidem icterus dicitur ubique commotiones fortiores non tolerare, adeo ut in cautelis suis & obs. pract. *Junckerus* simpliciter dicat, vomitoria omnia debere exulare. At hic non male cessit indicatio, hujus quasi per accidens ex transverso venientis icteri curam, vere ad æstatem jam vergente, in subjecto evemeto, diætæ regulari non assueto, consultius inchoari purgatione anoterica, quam quidem altera catoterica, conformiter *Aphor. IV. & VI. Sect. IV. Hipp.* Et spem eventus confirmavit. Etenim a cortice subjuncto curatus abhinc brevi fuit absque eo, ut vel cardialgicas angustias majores, vel acutam febrem, aut lentam hecticam inde reportaverit.

Quæ in progressu curæ cortici vel conjuncta vel interposita fuerunt, aperientia, amara, balsamica, visceralia, stomachica, nobis familiaria, atque oenopotis accommoda, quin ab aliis etiam Autoribus passim commendata, nolumus tamen ita cuiquam obtrudere, ut sint aliorum exclusiva. Etenim abunde jam diu constat, corticem esse socialem, & bene stare in consortio medicamentorum tantum non omnium. Imo quid obstat, quo

quam minus dicamus, esse analogiam quandam inter corticem & *Martem*, ut in aliis sic & in ordine ad icterum. Atqui & hic non æque absorbens & aperiens amplius audit, quam potius adstringens, & ex hoc ipso capite voluit suspectus reddi. Nihilominus in *E. N. C.* qui volet, inveniet analogiam pro ipso egregiam, mirabundus, quam acriter defendatur a Practico Veterano. Imo, si quis præter hunc aliorum quoque non minus laudatorum remediorum vires experiri velit, & una cum cortice usurpare, quæ specificam in ictero creduntur efficaciam exserere, quales ex. gr. sunt laudati *Junckero* passim *Lumbrici* terrestres, vel *Chelidonium majus*, *Kirchero* in *Art. Magn. Luc. & Umbr.* dictum infallibile antictericum; aut *Fragaria Decoctum* in *Act. Med. Hafn. Bartholino* laudatum; Item *Marrubii succus, vel syrupus* inde paratus, ex observationibus *Foresti & Riverii*; nec non *Albumen Ovi* cum aqua graminis conquassatum in *signe laud. Lanzoni* arcanum in *E. N. C. Dec III. A. II. O. XXXV.* atque alia istiusmodi plura, id quidem nobis facile consentientibus fieri poterit. Hoc tamen firmiter persuasum nobis habemus, paucos admodum fore, qui vel *Cimice* febrem tertianam, juxta præceptum atque versus *Q. Sereni Sammonici*:

Præterea tritus cimex potatur in ovo,

Horridus attractu, sed gustu commodus apto.

vel Icterus ex commendatione *Plateri* atque *Jac. Lusitani Pediculis*, in ovo sorbili haustis curare gestiunt, ut non semper in ægri ventriculo sese multiplicaturis mortemque illaturis, prout in icterico quondam id observavit *Hanneus*, laud. *Act. Med. Hafn. Vol. III.* Forsan minori cum periculo, modo certiori cum pace desiderationis mastigum, sub usu prudenti corticis tentari poterunt externa & amuletica, qualia non minus laudantur hinc inde. Nos ex magno istorum numero curiositatis gratia citabimus primo *Pisces* vivos per medium dissectos: *Tincam* quidem, *Cnœffelio*, juxta *Misc. Cur. Med. Phys. A. IV. & V. O. 49.* & *Sennerto* ventri atque pedibus; *Lucium* vero *Dn. de Vinquedes*, juxta earundem *E. N. C. Cent. III. & IV. Obs. 148.* scrobiculo cordis alligandum. Atque duo *Pocula*, ex quibus bibant ægri: unum ex *Radice Erythrodani* factum, ex *Plinio* citatum a *Langio*; alterum *Aureum*, ex numis talibus ceræ agglutinatis conflatum, aut argenteum modo, cui tamen numus talis aureus (sed cave, alius, nisi hæreditate acceptus) injectus fuerit, ex observ. supr. jam laud. *Lentilii* in *Eteodro* *Mens. Maj. & Octobr.*

Superessent quæstionum & objectionum adhuc plures, nisi contra here scriptiois vela cogeremur. Unam tamen atque alteram prætere mittere vix dum possumus, responsione modo breviori expediendam.

Cur cortici tribuitur curatio Icteri, quæ tamen ipsi non debetur, sed potius propinatis simul amaris salinis aliisque suo loco recensitis? Fallaciam non cause ut cause nullam hic a nobis committi probat vel sola ex septem illis historiis tertia. Quam frustra huic per sex priores dies data fuerunt, quam parum effecerunt, alibi licet ad icterum tantopere laudata? quam vero præsentaneam opem tulit cortex, septimo datus? Et quid, ut reliquas nostras mittamus omnes, Lanzonus præter corticem suo dedit Ictérico? Certe syrupus d. cich. c. rh. cortici non demum pondus addidit. Quidni ergo iterum optare liceat, suppeterent modo nobis multa tam efficaciter medelam morbis afferentia sanitatis præsidia.

An absente tinctura urinæ cortex non juvat? Ita quidem hæctenus plerisque visum est, urinæ tincturam & bolare sedimentum, atque stata exacerbationum tempora, requirentibus pro indicante Corticis. Præscribi tamen ipsum etiam extra febres passim videas, absque habito ad urinam respectu. Sic Lancisus d. Mort. Subit. L. I. C. XXIII. circa methodum præservandi ab interitu corpora valetudinaria occupatus, ipsum mire juvare & a spasmo præservare dicit illos, qui pertinacibus detinentur convulsionibus a fermento viscidulo oriundis. Juxta E. N. C. Cent. III. & IV. Obs. CXLVI. Klauwig cardialgiæ, frequentibus recidivis admodum gravi, semestrales tamen inducias procuravit cortice. Et l. c. Obs. LXIII. Grimmius insignem ejus efficaciam depredicat in rhevmatismis, cephalalgia inveterata & arthritide.

Num præsentem urinæ tinctura cortex extendi potest ulterius ad affectus etiam alios? Hoc quidem analogia docuit, & experientia multiplex. Etiam si enim Mortonio, Patronorum corticis facile principi, voluerit vitio verti, quod ultra intermittentes ad protheiformem quoque atque continentes febres usum ejus extendere cœperit; Nihilominus in supr. laud. Helvetii Recueil des Meth. leguntur Tisane, Opiate, Lavement & Syrop de Quinquina in Sect. III. IV. & V. adversus febres non solum intermittentes, verum etiam malignas atque continuas. Quam felici cum successu Præsidis B. Parens ad Dysenteriam atque Colicam Spasmodicam illum usurpaverit, patet ex disputationibus duabus publicis, quibus tertiam d. apoplexia cum febre omni jure accenseas. Quid si jam hisce in ictero tentaminibus alliceretur aliquis ad experiendam corticis efficaciam in urina etiam hydropticorum lixiviosa? Forsan calcar ipsi poterunt addere quæ ex Weinbarto supra citavimus.

TANTUM!

SOLI DEO GLORIA,

RESPONDENTI

ΧΑΙΡΕΙΝ ΚΑΙ ΕΤΠΙΡΑΤΤΕΙΝ

P R A E S E S.

Ucundum omnino mihi fuit conversari Tecum haectenus, *Clarissime Domine Agricola*, & in Te formando erudiendoque tempus collocare meum. Ex quo enim primum accessisti Musas nostras, mentem bonam ac discendi cupidam in Te statim animadverti, gavissus, me Auditorem natum, cujus docilis solertia meum praecceptoris quoque studium sit excitatura. Nec est, quod spei vel etiam opellae memet meae poeniteat. Suffragabuntur potius mihi facile Nostrates omnes, quibus vitae probitate, studiorumque industria Te dudum commendasti. Quum ergo post multos conflictus academicos, quibus opponendo Te exerceuisti strenue, nunc etiam Ipse cathedram conscendis, quidni Te non minus mascule responsurum, & sub applausu publico victricem quoque laurum reportaturum, confidam. Hoc ipsum vero non Tibi saltim, sed imprimis *Excellentissimo Domino Parenti* gratulor, totoque pectore precor, velit DEUS T. O. M. sua Gratia Tibi porro adesse, atque studiis Tuis ita benedicere, ut spem *Parentis Optimi* de Te conceptam, & expectationem Amicorum, non adimpleas modo verum etiam superes. Ita cum Ecclesia nunc jubilante habebitis semper quod gaudeatis, quod psallatis DEO, & laudetis Nomen Ejus in Aeternum!

Dab. e Musæo. IV. Iduum Junii.

Anno MDCCXXX.

